

Υπόθεση C-209/03

**The Queen, κατόπιν αιτήσεως του Dany Bidar,
κατά
London Borough of Ealing
και Secretary of State for Education and Skills**

[αίτηση του High Court of Justice (England & Wales),
Queen's Bench Division (Administrative Court),
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Ιθαγένεια της Ένωσης — Άρθρα 12 ΕΚ και 18 ΕΚ — Ενίσχυση χορηγούμενη
στους σπουδαστές υπό μορφή επιδοτούμενου δανείου — Διάταξη που παρέχει
τη δυνατότητα λήψεως τέτοιου δανείου αποκλειστικά στους σπουδαστές
που είναι εγκατεστημένοι στο κράτος μέλος»

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα L. A. Geelhoed της 11ης Νοεμβρίου 2004 I - 2122
Απόφαση του Δικαστηρίου (τιμήμα μείζονος συνθέσεως) της 15ης Μαρτίου
2005 I - 2151

Περίληψη της αποφάσεως

1. *Συνθήκη ΕΚ — Πεδίο εφαρμογής για τους σκοπούς της απαγορεύσεως των διακρίσεων με βάση την ιθαγένεια — Ενίσχυση χορηγούμενη στους σπουδαστές για την κάλυψη των*

δαπανών τους διαβιώσεως — Εμπίπτει — Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία παρέχει δικαίωμα για λήψη τέτοιας ενίσχυσεως αποκλειστικά στους σπουδαστές που είναι εγκατεστημένοι στην εθνική επικράτεια — Μη δυνατότητα των σπουδαστών που είναι υπήκοοι άλλου κράτους μέλους να αποκτήσουν την ιδιότητα του εγκατεστημένου — Δεν επιτρέπεται

(Άρθρο 12 ΕΚ)

2. *Προδικαστικά ερωτήματα — Ερμηνεία — Διαχρονικά αποτελέσματα των ερμηνευτικών αποφάσεων — Αναδρομικό αποτέλεσμα — Περιορισμός από το Δικαστήριο — Προϋποθέσεις — Σημασία των οικονομικών συνεπειών της αποφάσεως για το οικείο κράτος μέλος — Κριτήριο μη καθοριστικού χαρακτήρα*

(Άρθρο 234 ΕΚ)

1. Μια ενίσχυση που χορηγείται, είτε υπό τη μορφή επιδοτούμενου δανείου είτε ως υποτροφία, στους σπουδαστές που διαμένουν νομίμως στο κράτος μέλος υποδοχής, για την κάλυψη των δαπανών τους διαβιώσεως, εμπίπτει, για τον σκοπό απαγορεύσεως των διακρίσεων του άρθρου 12, πρώτο εδάφιο, ΕΚ, στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης.

Η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαγορεύει εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία χορηγεί δικαίωμα για λήψη τέτοιας ενίσχυσεως αποκλειστικά στους σπουδαστές που είναι εγκατεστημένοι στο κράτος μέλος υποδοχής, αποκλείοντας, ταυτοχρόνως, σε υπήκοο άλλου κράτους μέλους τη δυνατότητα να αποκτήσει, ως σπουδαστής, την ιδιότητα του εγκατεστημένου, έστω και αν ο υπήκοος αυτός διαμένει νομίμως και έχει ολοκληρώσει ένα σημαντικό τμήμα των σπουδών του δευτεροβάθμιας εκπαίδευσσεως στο κράτος μέλος υποδοχής και έχει, ως εκ τούτου, δημιουργήσει πραγματικό δεσμό με την κοινωνία του κράτους αυτού.

Είναι, βεβαίως, θεμιτή η εκ μέρους κράτους μέλους χορήγηση τέτοιας ενίσχυσεως αποκλειστικά στους σπουδαστές που απέδειξαν ορισμένου βαθμού ένταξη στην κοινωνία του κράτους μέλους. Εντούτοις, το κράτος μέλος δεν δύναται να απαιτεί από τους οικείους σπουδαστές να αποδεικνύουν την ύπαρξη δεσμού με την αγορά εργασίας του. Αντιθέτως, η ορισμένου βαθμού ένταξη μπορεί να θεωρηθεί ότι αποδεικνύεται από το γεγονός ότι ο εν λόγω σπουδαστής διέμεινε για ορισμένο χρονικό διάστημα στο κράτος μέλος υποδοχής.

Πάντως, η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση, αποκλείοντας σε υπήκοο άλλου κράτους μέλους κάθε δυνατότητα να αποκτήσει, ως σπουδαστής, την ιδιότητα του εγκατεστημένου, του στερεί ανεξαρτήτως του πραγματικού βαθμού εντάξεώς του στην κοινωνία του εν λόγω κράτους, το δικαίωμα να λάβει ενίσχυση και δεν του επιτρέπει, ως εκ τούτου, να συνεχίσει τις σπουδές του υπό όρους ίδιους με αυτούς που ισχύουν

για ευρισκόμενο στην ίδια κατάσταση σπουδαστή ο οποίος είναι υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους.

(βλ. σκέψεις 48, 57-59, 61-63, διατακτ. 1-2)

2. Η ερμηνεία που το Δικαστήριο δίδει σε διάταξη κοινοτικού δικαίου περιορίζεται να διαφωτίσει και να διευκρινίσει την έννοια και το περιεχόμενο της διατάξεως αυτής, όπως θα έπρεπε να νοείται και να εφαρμόζεται αφότου τέθηκε σε ισχύ. Επομένως, η κατ' αυτόν τον τρόπο ερμηνευθείσα διάταξη μπορεί και πρέπει να εφαρμόζεται από τα δικαστήρια ακόμα και επί εννόμων σχέσεων που γεννήθηκαν και διαμορφώθηκαν προ της εκδόσεως της αποφάσεως επί της αιτήσεως ερμηνείας, εφόσον συντρέ-

χουν, επιπλέον, οι προϋποθέσεις που επιτρέπουν να αχθεί ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων η σχετική με την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως διαφορά. Το Δικαστήριο μπορεί μόνον κατ' εξαίρεση, κατ' εφαρμογήν της γενικής αρχής της ασφάλειας δικαίου που είναι συμφυής με την κοινοτική έννομη τάξη, να αποφασίσει τον περιορισμό της δυνατότητας που έχει κάθε ενδιαφερόμενος να επικαλεστεί μια διάταξη που αυτό έχει ερμηνεύσει για να θέσει υπό αμφισβήτηση έννομες σχέσεις που έχουν συναφθεί καλοπίστως. Οι οικονομικές συνέπειες που θα μπορούσε να έχει επί κράτους μέλους απόφαση εκδοθείσα επί προδικαστικής παραπομπής δεν δικαιολογούν καθαυτές τον κατά χρόνο περιορισμό των αποτελεσμάτων της αποφάσεως αυτής.

(βλ. σκέψεις 66-68, διατακτ. 3)